

עונג שבת

שב"ק פר' כי תבוא תשפ"ו

שנה מ"ו

גליון מס' 2308 / מערכת 05556260544

"ארמי אבד אבי וירד מצרימה" [כ"ו, ה']

את יעקב יהיה עליו השטר של "כי גר יהיה זרעך" ויצטרך לירד למצרים, ולכן ציווה לעמלק נכדו שמתין עד שישתעבדו בני ישראל במצרים, ואח"כ יבוא עליהם [ע"י בהדר זקנים מבעה"ת ס"פ בשלח שהובא ג"כ המדרש הזה בשינוי] וזהו סמיכות הפסוקים ארמי אבד אבי שרצה להרגו ע"י עשו, ולא נמנע אלא משום וירד מצרימה להשתעבד וכו"ל. [טעמא דיקרא]

"כי תכלה לעשר את מעשר תבואתך... עשיתי ככל אשר צויתני" [כ"ו, יב, יד]

תגיע לו שמחה יתירה במה שעושה, ולכן יש לו שכר גם בעוה"ז, אבל העובד מיראה אין לו שמחה כל כך, ולכן אין לו שכר עוה"ז, וידוע שיש חשיבות גדולה לעשות מצוות בשמחה כמו שאמר דוד המלך "שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב", (תהלים קי"ט) וממילא כשעושה את המצוה בשמחה בוודאי עושה כציווי הקב"ה שנעשה בשלמות ע"י שמחתו, ולכן אחרי שפירט זה שאומר את ווידוי המעשרות, הוא מסיים, עשיתי ככל אשר צויתני כמו שרש"י פירש שמחתי ושימחתי, לא רק עשיתי אלא גם שמחתי בעשייה הזו.

ובהגדה נאמר: "לבן ביקש לעקור את הכל". לכאורה היכן מצינו שלבן ביקש לעקור את הכל, ומהו סמיכות הפסוקים ארמי אבד אבי, וירד מצרימה. ויתבאר ע"פ ספר הישר סוף פרשת ויצא, שכשלבן הלך מיעקב, שלח שלוחים לעשו שיצא לקראת יעקב ויהרגהו. ובמדרש הגדול פ' וישלח אי' שהטעם שעשו לא הרג את יעקב, משום שאנשיו אמרו לו שאם יהרוג "עשיתי ככל אשר צויתני", פירש"י "שמחתי ושימחתי".

בעל אם הבנים שמחה ה"ד שואל הרי כבר פירט כל דיני המעשר: לא אכלתי בעוני, ביערתי, לא עברתי ממצוותיך, לא שכחתי וכו', אז למה צריך בסוף לומר עשיתי ככל אשר צויתני, והוא משיב: ישנן שתי מדרגות בעושי מצוות, יש מי שעושה מאהבה ויש מי שעושה מיראה, העובד את ה' מאהבה זו מדרגה גדולה יותר מעבודת ה' שברירה, ואמנם שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, אבל שכר שמחת המצוה איכא, וממילא העובד באהבה

הרב צדקה זצ"ל מפרש, "את ד' אלוך תירא" - לרבות תלמידי חכמים, [פסחים כ"ב] שגם הם צריכים להתעורר עם יראת שמים, משום שהם נמצאים כל היום בבית המדרש מתרגלים במקום, לכן צריכים הם כל הזמן חיזוק ביראת שמים. (הגה"צ רבי דניאל ז"ר שליט"א)

בחודש אלול חובה להתאמץ להיות מעשרה הראשונים. מהותו של חודש אלול, חודש של אהבה בוערת לה'. גם בדבר הגדול ביותר של הרגל, אם אדם יבוא לכותל המערבי כל יום, גם יתרגל ולא יתפעל מקדושת המקום. אסור שיקרה דבר כזה, שיתרגלו לאלול ותרד אח"כ ההתפעלות!

הלכות תפילה

ועיין שו"ת אגרות משה ח"ב ע"מ ס"ה שמסתפק בזה וצ"ע. ד. חייב להתפלל בצבור ואפי' אם אין לו מניין סמוך רק בנסיעה של 18 דקות הלך ו-18 דקות חזור חייב לנסוע להתפלל בצבור, וכן בהליכה רגלי משך זמן הנ"ל. ואם יכול להגיע לשם במהירות ע"י נסיעה במונית אם אינה הוצאה רבה שאדם מוכן לשלם סכום כזה בשביל לא לטרוח בהליכה 36 ד' חייב לשלם ויותר מזה פטור. [לביורורים בהל' בטל. 5708673]

"לך ה' הצדקה ולנו בושת הפנים"

מכבד אותנו. ע"ז נאמר לך ה' הצדקה ולנו בושת הפנים. פירוש נוסף, אם אדם פגע במישהו, עשה לו עוול או גרם לו עגמת נפש, הא מתבייש לבוא לבקש ממנו מחילה. וכ"ש אם הנפגע אדם נכבד, בוודאי הוא מתבייש לבוא לפייסו. וק"ו בן בנו של ק"ו אם הנפגע היה רגיל לעשות הרבה טובות לזה הפוגע, אם רק יש לו קצת רגש, בוודאי אינו מסוגל לבקש ממנו מחילה. ואילו אנחנו מבקשים מהקב"ה 'סלח לנו' ולא מרגישים אי נעימות, ולא רתיעה מכך. והסיבה לחוסר בושתנו, ראשית משום שאין אנו רואים את הקב"ה לפנינו בצורה מוחשית, שנית כי אין אנו מכירים באמת בגדלותו של הקב"ה, ושלישית משום שאין אנו מכירים כהוגן וכראוי את הטובות שהקב"ה נותן לנו תמיד. ע"ז אנו אמרים לך ה' הצדקה הכולל את ג' הדברים הנ"ל. לך - אני עומד לפניך, לפני הקב"ה, אין אנו מרגישים באופן מוחשי שאנו עומדים לפניו וע"כ אנו אומרים לך. ה' - לפני ה' על כל גדלותו, אין אנו מכירים בעוצם גדלותו, אבל יודעים אנו שגדלותו היא לאין שיעור, וע"כ אנו אמרים לך ה' הצדקה - הוא בעל הצדקות, כל החסדים הם ממנו, וע"ז אנו אומרים הצדקה. לך ה' הצדקה ולנו בושת הפנים. איזה פנים יש לנו לבוא לבקש מלפניך את סליחתך. וזה מש"כ אח"כ כדלים וכרשים דפקנו דלתיך. כאשר דל דופק בדלת מהדפיקה עצמה אפשר כבר להרגיש שהוא דל, וכמש"כ [משלי יח, כג] תחנונים ידבר רש. וזה הדבר הראשון של הסליחות. לגשת בהכנעה ובענווה. וזה המפתח לזכות בסליחה, כי כשאדם נכנע, אזי יש עם מי לדבר.

בפתיחת הסליחות נאמר "לך ה' הצדקה ולנו בושת הפנים". מובא בכתבי הגה"צ רבי נחום ועלוועל מקעלם זצ"ל [בן הסבא מקעלם זצוק"ל] שמפרש ע"פ משל לאדם עני לבוש בבגדים ישנים, מקומטים ומלוכלכים, ובנ"א מתרחקים ממנו בד"כ. ואף אם יתנו לו מטבע לצדקה, יזרקו וילכו לדרכם בלא להתעכב לידו. אך אם יבוא אדם עשיר, וישוחח עמו במאור פנים, יושיט לו יד לשלום עליכם, יטפח לו על שכמו, הרי מלבד מה שנותן לו צדקה הגונה, גם הרים את מצבו בין בני האדם, כי הדבר ישפיע על כל העוברים ושבים. אם אדם נכבד כזה יכול לגשת אליו, הרי גם אני יכול. ורבה הכרת הטוב הראויה שתהיה לעשיר זה. כך גם בדידן, הרנ"ו מביא מהרמ"ק בתומר דבורה [פ"א] [ועובר על פשע"ה שהקב"ה כביכול בכבודו ובעצמו רוחץ את ישראל מצואת עוונם. ומבאר שבימינו מרוב החטאים והעוונות כל הבריאה כולה מתרחקת מעמנו. וכמובא מעשה בחסיד א' שהלך עם אליהו הנביא בדרך, ועברו על יד נבילה, החסיד סתם את חוטמו אך אליהו לא חש כלל, אח"כ עברו על יד אדם מסוים ואליהו סתם את חוטמו. לשאלת החסיד ענה אליהו, זה הסריח יותר מהנבילה, עבירותיו אינם נסבלים ועל כן אני סותם את חוטמי. כל מלאכי מעלה, כל הכח הרוחני שבבריאה בורחים מעמנו, מן הריח שלנו. והדברים ק"ו, ומה חמורו של רפ"י הריח את האוכל שיש בו חשש דמאי וברח ממנו, ק"ו שמלאכי מעלה בורחים מעמנו. אבל הקב"ה מוכן בכבודו ובעצמו לגשת אלינו ולרוחץ אותנו כמו אבא ואמא שרוחצים את תינוקם. ואיך אנו מתייחסים אל הקב"ה שכ"כ

לע"נ רב אהרן שמעון ב"ר יצחק שלמה ז"ל, לע"נ הרב משה דוד ב"ר שלום העשל ז"ל, לע"נ הרב דניאל ב"ר יעקב ז"ל, לע"נ הרב יעקב יצחק ב"ר אהרן שמעון ז"ל, לע"נ מרת שרה ב"ר יעקב ז"ל, לע"נ מרת צפורה ב"ר אליעזר יצחק ז"ל, לע"נ דינה ב"ר שלום ז"ל